ئایا ئێران دەستبەرداری بەرنامەی چەکی ئەتۆمی دەبێت؟.. کەریم قادر

کۆماری ئیسلامی ئێران کێشە و سەریەشەی زۆری بۆ ناوچەکە بەگشتی و ئیسرائیل بەتایبەتی دروست کردووە کە بەهۆیەوە زیانی ماددی و مەعنەوی لێکەوتووتەوە و بارگرانی بۆی دروست کردووە. لەبەرایی هەمووانەوە بیرۆکەی سڕینەوەی ئیسرائیلی لە هزری خەڵکانێک چاندووە.
ئەگەر سایکۆلۆژی ئیسرائیل بەرانبەر ئەوانە لەبەرچاوبگرین کە زیانیان لێی داوە، یان تەنانەت بیریان لەوە کردبێتەوە زیانی لێ بدەن، بە هەر جۆرێک بێت، هێزی خۆی نیشانداون، لەوەدا ئامرازی جۆراوجۆری بەکارهێناوە و باڵادەستە.
بابەت و گرژییەکانی ناوچەکە هێندە تێکەڵاون، چاودێرانێک پێیانوایە لەو هەموو شەڕە و تێکچڕژانەی لە ناوچەکە لەئارادان، شتێک لە شێوەی ڕێککەوتنێکی شاراوەی نەنووسراو لە نێوان هەردوولادا هەیە. ئەگەر بە دیوێک خوێندنەوە بۆ شەڕەکانی حەماس، حزبوڵای لوبنانی، حوسییەکان بکەین، هەروەها چاوێکیش بە ملیشیاکانی عێراق بگێڕین، بەتایبەتی کە لێدوانەکانی بەرپرسانی باڵای ئێران بەهەند وەربگرین کە دوای هەموو شەڕێک دەیانگوت، "تۆڵە دەکەینەوە"، بەڵام لەسەر زەویدا هیچیان نەدەکرد و لە لێدوان زیاتر نەبوو، ئەگەر شتێکیشیان کردبێت، لە خۆ بەڕووسوور نیشاندان زیاتر نەبووە. بۆیە ناهەقی چاودێرانێک نییە بەو باوەڕە بگەن کە لەبەرانبەر پاراستن، یان دوورخستنەوەی ئاگر لەخۆی هاوبەشییەک لەئارادایە، بەتایبەتی ئەگەر قسەکەی خامەنایی لەبارەی کەوتنی ڕژێمی بەشار ئەسەد (٢٠٠٠-٢٠٢٤) کە گوتی، "گەمژەییە لەناوخۆ شەڕەی دوژمنەکانت بکەیت" بە هەند وەربگیرێ، زۆر باش لە نیازەکانی ئێران دەگەیەت کە نایەوێت شەڕ بگاتە ناو ماڵەکەی و لەوانەی لەم پێناوەدا هەموو کارێک بکات.
ئیسرائیل متمانەی بە هیچ کار و کردەوەیەک نییە لەلایەن ئەوانەوە بێت کە ڕۆژانێک هەڕەشەی سڕینەوەیان لێی کردووە، یان وەک خۆیان دەڵێن "قەوارەی زایۆنیزم" لەناوچەکەدا نامێیە. لەسەر بنەمای ئەو تێگەیشتنە، دوای نەمانی ڕژێمی بەشار ئەسەد، ئیسرائیل لە ڕێگەی هێرشی ئاسمانییەوە تەواوی ژێرخانی سەربازی ئەو وڵاتەی خاپور کرد، چونکە نە دەخوازێ هیچ لە دروازەکانی پێچێک بن، نە متمانەی بەکەس

هەیە.
بە مانایەکی دیکە، ئیسرائیل لە پێناو پاراستنی ئاسایشی نەتەوەیی خۆی، بەهیچ شێوەیەک ئێرانێکی خاوەن چەکی ئەتۆمی قەبوڵ نییە، لەسەر ئەو بنەمایە بە هەموو شێوەیەک کار بۆ لەناوبردنی ئەو چەکە دەکات کە بەپێی هەوڵەکان بەڕێژەیەکی بەرچاو لە بەرهەمهێنانی بۆمبی ئەتۆمی نزیک کەوتووتەوە. ئەگەر ئێران بیەوێ ئسرائیل وازی لێبێنێت و شەڕ نەگاتە ناو ماڵەکەی ، دەبێت بەرنامەکەی خۆی بۆ گەیشتن بەو چەکە هەڵوەشێنێتەوە.
ئەمەش لە لێدوانەکانی ئەم دواییەی هاکان فیدانی وەزیری دەرەوەت توکیا دەردەکەوێت کە گوتی: “وێڕای ئەوەی ئێران نایەوێ لەگەڵ ئیسرائیل شەڕ بکات، وەک ئەوەی بەرپرسانی باڵای ئێران بە ئەنقەرەیان دووپات کردووتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەڵگیرسانی شەڕ لەنێوان ئیسرائیل و ئێران بەدوور نازانین”،
کاتێک ئێران لەناوچەکە شتێکی بەناوی بەرەی مقاوەمە دروست کرد، زیاتر بۆ خۆپاراستن و سەپاندنی هەژموونی خۆی بوو، وەک ئەوەی پێشتر قاسم سلێمانی بە ئەمریکییەکانی گوتبوو “کۆنترۆڵی پێنج پایتەخت لە ژێر هەژموونی ئێران دایە”.
هەرچەندە بەهۆکارگەلێک تورکیاش ناخوازێ ئەو شەڕە هەڵبگیرسێ، بەڵام ئێران ئەگەر شەڕ لەگەڵ ئیسرائیل ناخوازن، دەبێت وەک پەیامێکی ڕوون لەلێدوانەکەی وەزیری دەرەوەی تورکیا بکۆڵێتەوە، کە خۆی لە دەستبەرداربوون لە بەرنامەی چەکی ئەتۆمی دەبینێتەوە، چونکە دوا ئامانجی ئیسرائیل لە پێناو ئاسایشی نەتەوەیی خۆی، نەک هەر ئێرانێکی باشە، بەڵکو ئێرانێکی خاوەن چەکی ئەتۆمیشی قەبوڵ نییە. دیارە تورکیاش حەز ناکات ئێران ببێتە خاوەن ئەو چەکە وێرانکارە کە ئەمڕۆ تاڕادەیەک بەتایبەتی دوای ڕووخانی ڕژێمی سوریا داشی سوارە.
ڕەنگە هەبن لە ئێران دژی دەستبەرداربوون لە بەرنامەی چەکی ئەتۆمی بن، چونکە باوەڕێک لای ئەو گروپە دروست بووە، ئەگەر دەستبەرداری بەرنامەی ئەتۆمیش بێت، ئیسرائیل بەپشتیوانی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی واز لە تەنگهەڵچنین بە ئێران ناهێنێ، تا لە قاڵبی نەدەن، یان وەک خۆیان دەڵێن پارچە پارچەی نەکات. بێگومان هۆکار و ئامرازی ئەو تەنگ پێهەڵچینینەش هەمیشە ئامادەیە، چونکە ئێران لە بوارەکانی مافی مرۆڤ و ئازادی کەسی و مافی پێکهاتەکانەوە تۆمارێکی باشی نییە.